

Cyngor Sir CEREDIGION County Council

ADRODDIAD I'R: Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Iachach

DYDDIAD: 23 Ionawr 2023

LLEOLIAD: drwy Zoom

TEITL: Arolwg Chwaraeon Ysgol 2022 Chwaraeon Cymru

PWRPAS YR ADRODDIAD: Rhoi gwybod i'r aelodau am y prif ganfyddiadau ar gyfer Ceredigion o Arolwg Chwaraeon Ysgol 2022 Chwaraeon Cymru.

**Y RHESWM Y MAE
CRAFFU WEDI GOFYN AM
Y WYBODAETH:** Ar gais Swyddogion

CEFNDIR:

Mae Arolwg Chwaraeon Ysgol Chwaraeon Cymru yn rhoi cipolwg ar lefelau gweithgarwch a llesiant pobl ifanc yng Nghymru. Mae'r arolwg yn rhoi gwybodaeth i awdurdodau lleol a'r sector am lefelau cyfranogi, ymddygiad ac agweddau pobl ifanc yng Nghymru.

Eleni, roedd yr arolwg yn bwysicach nag erioed gan ei fod yn rhoi cipolwg gwerthfawr ar effaith pandemig Covid-19 ar arferion gweithgarwch pobl ifanc. Cafodd yr arolwg ei gynnal cyn hyn yn 2013, 2015 a 2018 gan roi data ynghylch tueddiadau ar gyfer rhai mesurau, a cheir tabl sy'n rhoi data o'r 4 arolwg blaenorol yn yr atodiadau.

Gellir gweld copïau o Adroddiadau Sir Ceredigion o 2018 a 2022 yn llawn yn yr Atodiadau.

Eleni, cyfranogodd 116,038 o ddisgyblion o fwy na 1,000 o ysgolion yng Nghymru, a chyfrannodd Ceredigion 2,762 o'r ymatebion hynny (1,288 Cynradd a 1,373 Uwchradd).

Mae Chwaraeon Cymru yn darparu adroddiadau ysgolion a sir o'r canfyddiadau sydd wedi'u strwythuro o amgylch y Weledigaeth ar gyfer Chwaraeon yng Nghymru - 'cenedl actif, lle gall pawb fwynhau chwaraeon a gweithgarwch corfforol am oes.

Dosberthir y canlyniadau yn 4 prif adran, sef:

1. Cenedl Actif
2. Pawb
3. Gydol Oes
4. Mwynhad

Mae rhai o'r prif ganfyddiadau o bob adran yn adroddiad Sir Ceredigion 2022 fel a ganlyn:

Cenedl Actif:

1. **Yng Ngheredigion, cymerodd 40% o blant ran mewn chwaraeon y tu allan i'r cwricwlwm deirgwaith neu fwy yr wythnos.** Mae hyn yn cymharu â 40% ledled Canolbarth Cymru (Powys a Cheredigion) a 39% ledled Cymru.
2. **Nododd 67% o blant yng Ngheredigion eu bod wedi cymryd rhan mewn chwaraeon o leiaf unwaith yr wythnos** o gymharu â 67% ledled Canolbarth Cymru a 64% ledled Cymru.
3. **Cymerodd 42% o ddisgyblion yng Ngheredigion ran mewn chwaraeon allgyrsiol (h.y. amser cinio neu glwb ar ôl ysgol) yn rheolaidd (o leiaf unwaith yr wythnos) ym mlwyddyn ysgol 2021/22** o gymharu â 41% ledled Canolbarth Cymru a 40% ledled Cymru.
4. **Cymerodd 59% o ddisgyblion ran mewn chwaraeon mewn clwb cymunedol o leiaf unwaith yr wythnos** o gymharu â 59% ledled Canolbarth Cymru a 56% ledled Cymru.
5. **Nododd 58% o ddisgyblion yng Ngheredigion hefyd eu bod yn aelodau o glwb chwaraeon** o gymharu â 59% ledled Canolbarth Cymru a 54% ledled Cymru.
6. **Darpariaeth Addysg Gorfforol:** Mae Chwaraeon Cymru eisoes wedi argymhell bod ysgolion yn cynnig 120 munud o Addysg Gorfforol i ddisgyblion bob wythnos. **Yng Ngheredigion, cynigiwyd 113 munud ar gyfartaledd i ddisgyblion ysgolion cynradd, a chynigiwyd 102 munud ar gyfartaledd i ddisgyblion ysgolion uwchradd.** O gymharu, roedd cyfartaledd o 93 munud yn cael eu cynnig i ddisgyblion ysgolion Cynradd ledled Cymru, a 93 munud ar gyfartaledd i ddisgyblion ysgolion Uwchradd ledled Cymru.
7. Chwaraeon: **Yng Ngheredigion, y chwaraeon yr oedd y rhan fwyaf o ferched yn cymryd rhan ynddo oedd Rhedeg neu Loncian a phêl-droed oedd y chwaraeon yr oedd y rhan fwyaf o fechgyn yn cymryd rhan ynddo.**

Pawb

8. **Rhywedd:** Yn hanesyddol, bu bwlch mewn cyfranogiad chwaraeon ledled Cymru, gyda merched yn adrodd yn gyson am lai o gyfranogiad mewn chwaraeon na'u cymheiriaid gwrywaidd. Hefyd, mae disgyblion nad ydynt yn uniaethu fel dyn neu fenyw yng Nghymru yn nodi eu bod yn cyfranogi hyd yn oed yn llai aml mewn chwaraeon. **Yng Ngheredigion, cyfranogodd 45% o fechgyn mewn chwaraeon trefnus y tu allan i'r cwricwlwm deirgwaith neu fwy yr wythnos o gymharu â 37% o ferched.** Yn y cyfamser yng Nghanolbarth Cymru, cyfranogodd 42% o fechgyn a 38% o ferched mewn chwaraeon trefnus y tu allan i'r cwricwlwm deirgwaith neu fwy yr wythnos.
9. **Anabledd neu Amhariad:** Gwelwyd bwlch sy'n lleihau yng nghyfranogiad chwaraeon unigolion ag anabledd neu amhariad a'r rhai heb anabledd neu amhariad. **Yng Ngheredigion, cyfranogodd 35% o ddisgyblion ag anabledd neu amhariad mewn**

chwaraeon trefnus y tu allan i'r cwricwlwm deirgwaith neu fwy yr wythnos o gymharu â 41% o ddisgyblion heb anabled neu amhariad. O gymharu, cyfranogodd 33% o ddisgyblion ag anabled neu amhariad mewn chwaraeon trefnus y tu allan i'r cwricwlwm deirgwaith neu fwy yr wythnos ledled Canolbarth Cymru, a 35% ledled Cymru.

10. **Y Gymraeg:** Gellir defnyddio chwaraeon i hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg. **Cyfranogodd 46% o'r rhai sy'n siarad Cymraeg yng Nghanolbarth Cymru mewn chwaraeon trefnus y tu allan i'r cwricwlwm deirgwaith neu fwy yr wythnos o gymharu â dim ond 33% o'r rhai nad ydynt yn siarad Cymraeg.** O'r rhai sy'n siarad Cymraeg, mae 25% yn derbyn hyfforddiant drwy gyfrwng y Gymraeg y tu allan i'r ysgol.
11. **Amddifadedd Economaidd-Gymdeithasol:** Gwelodd pandemig COVID-19 nifer o anghydraddoldebau cymdeithasol yn cael eu dwysáu gan gynnwys y rheiny a oedd yn effeithio ar chwaraeon. Mae Chwaraeon Cymru yn defnyddio Cinio Ysgol am Ddim (PYaDd) fel mesur o amddifadedd economaidd-gymdeithasol, gyda PYaDd1 yn cyfrif am y lleiaf a PYaDd4 yn cyfrif am y mwyaf difreintiedig. **Cyfranogodd 44% o ddisgyblion PYaDd1 yng Ngheredigion mewn chwaraeon trefnus y tu allan i'r cwricwlwm deirgwaith neu fwy yr wythnos o gymharu â 18% yn PYaDd4.** Yn y cyfamser, cyfranogodd 47% o ddisgyblion PYaDd1 a 32% o PYaDd4 o ddisgyblion yng Nghymru mewn chwaraeon trefnus y tu allan i'r cwricwlwm deirgwaith neu fwy yr wythnos.

Gydol Oes

12. Ffordd o Fyw Iach: Mae'r cwricwlwm ysgol newydd i Gymru yn pwysleisio bod 'datblygu iechyd a lles corfforol yn dod â manteision gydol oes'. **Mae 58% o ddisgyblion yng Ngheredigion yn credu bod gwersi AG a chwaraeon yn eu helpu 'yn fawr' i gael ffordd o fyw iach,** o gymharu â 50% yng Nghanolbarth Cymru a 51% ledled Cymru.
13. **Yng Ngheredigion, cyfranogodd 40% o ddisgyblion ym mlynnyddoedd 5-6 mewn chwaraeon trefnus y tu allan i'r cwricwlwm deirgwaith neu fwy yr wythnos o gymharu â 42% o ddisgyblion ym mlynnyddoedd 7-9 a 43% o ddisgyblion ym mlynnyddoedd 10-11, yn y drefn honno.**
14. Galw Cudd: Un ffordd y gallwn ymateb i anghenion yw drwy weithredu ar alw cudd. Galw cudd yw pan fydd disgyblion yn dweud yr hoffent wneud mwy o gamp benodol. **Yng Ngheredigion, roedd y galw mwyaf ymhlith merched am nofio a'r galw mwyaf ymhlith bechgyn am bêl-droed.** O'r disgyblion a ymatebodd i'r arolwg yng Ngheredigion, hoffai 96% o ddisgyblion wneud mwy o chwaraeon o gymharu â 95% ledled Canolbarth Cymru a 93% ledled Cymru.

Mwynhad

15. **Yng Ngheredigion yn 2022, roedd 61% o ddisgyblion yn mwynhau AG 'yn fawr' o gymharu â 59% yng Nghanolbarth Cymru a 57% ledled Cymru. Yn y**

cyfamser, roedd 45% o ddisgyblion yn mwynhau chwaraeon allgyrsiol 'yn fawr' yng Ngheredigion yn 2022. O gymharu, roedd 43% o ddisgyblion yng Nghanolbarth Cymru a 40% o ddisgyblion ledled Cymru yn mwynhau chwaraeon allgyrsiol 'yn fawr'.

16. **Roedd 49% a 61% o ddisgyblion yng Ngheredigion yn mwynhau clybiau cymunedol a chwaraeon anffurfiol 'yn fawr', yn y drefn honno.** Yn y cyfamser, roedd 49% yng Nghanolbarth Cymru a 47% ledled Cymru yn mwynhau chwaraeon clybiau cymunedol 'yn fawr', a 60% yng Nghanolbarth Cymru a 57% ledled Cymru yn mwynhau chwaraeon anffurfiol 'yn fawr'.
17. Hyder: Mae hyder pobl ifanc i gymryd rhan mewn cyfleoedd chwaraeon newydd yn cael effaith fawr ar eu cyfranogiad mewn chwaraeon. Dangosodd Arolwg Chwaraeon Cymru 2018 bod disgyblion sy'n hyderus iawn wrth roi cynnig ar weithgarwch newydd ddwywaith yn fwy tebygol o gymryd rhan mewn chwaraeon deirgwaith neu fwy yr wythnos. **Yng Ngheredigion, teimlai 74% o ddisgyblion naill ai'n eithaf hyderus neu hyderus iawn wrth roi cynnig ar chwaraeon newydd** o gymharu â 72% yng Nghanolbarth Cymru a 69% ledled Cymru.

Casgliadau:

1. Yn gyffredinol, mae canran lefelau cyfranogiad pobl ifanc yng Ngheredigion gyfwerth â lefelau rhanbarthol (Canolbarth Cymru) a rhai cenedlaethol, neu ychydig yn uwch na nhw.
2. Bu ychydig o effaith negyddol sylweddol yn genedlaethol ar bob dangosydd perfformiad ers 2018. Cynyddodd lefelau gweithgarwch corfforol yn gyson o 2011 i 2015 ac eto yn 2018. Ers 2018, mae nifer o ddangosyddion wedi gostwng o 10% neu fwy yng Ngheredigion ac yn genedlaethol. Priodolwyd hyn gan Chwaraeon Cymru i bandemig Covid-19.
3. Mae patrymau tebyg yn arolygon 2011, 2015 a 2018 o ran cyfranogiad yn ôl rhywedd gyda bechgyn yn gyffredinol ychydig yn fwy actif na merched.
4. Mae cyfranogiad mewn Clwb Cymunedol yn parhau'n gryf gyda chyfranogiad mewn clwb cymunedol ac aelodaeth o glwb cymunedol yn uwch nag ar lefel ranbarthol a chenedlaethol.
5. Mae patrymau tebyg yn arolwg 2011, 2015 a 2018 o ran y math o chwaraeon, gyda chwaraeon/loncian, pêl-droed, nofio, seiclo, pêl-fasged a dawns yn boblogaidd.
6. Mae dealltwriaeth dda bod manteision yn dod i iechyd a lles yn yr hirdymor drwy fod yn actif, ac mae hyn wedi para ers 2018.
7. Mae'r disgyblion hynny yng nghategori PYaDd4 yn llai tebygol o fod yn actif na'r rhai yng nghategori PYaDd1. Mae hon yn duedd genedlaethol.

8. Codwyd cyfyngiadau Covid yng Ngheredigion ychydig yn hwyrach nag ardaloedd eraill ond mae'r lefelau cyfranogi wedi aros ychydig yn uwch na lefelau rhanbarthol a chenedlaethol.

Y SEFYLLFA BRESENNOL:

Mewn ymateb i'r canfyddiadau, mae'r Gwasanaeth Chwarae a Gweithgarwch Corfforol yn blaenoriaethu'r camau gweithredu a ganlyn ar hyn o bryd:

- Cynnig sesiynau mentora a hyfforddiant Llysgennad Ifanc Efydd i fwy na 100 o bobl ifanc. Bydd hyn yn caniatáu i weithgareddau allgyrsiol gael eu cyflenwi ym mhob ysgol gynradd yng Ngheredigion.
- Cynnig sesiynau wythnosol cynhwysol 'Chwarae i Bawb' mewn 5 uned ADY mewn Ysgolion Uwchradd. Dros 60 o bobl ifanc ag anableddau yn ymwneud mewn sesiynau wythnosol. Hyfforddi 14 Llysgennad Ifanc ag anableddau dysgu yn Llysgenhadon Ifanc.
- Cyflenwi gweithgareddau a gwyliau mewn ysgolion wedi'u targedu at flynyddoedd 3 a 4.
- Datblygu darpariaeth wedi'i thargedu at ddisgyblion uwchradd yn unol ag adroddiad unigol pob ysgol ar Arolwg Chwaraeon Ysgol.
- Datblygu sesiynau i ferched yn unig mewn gweithgareddau fel dawns a phêl-droed.
- Cynnig grant o hyd at £1500 i alluogi i ysgolion uwchradd ehangu eu cynnig am weithgarwch allgyrsiol.
- Hyrwyddo ail rownd y prosiect Marcio Caeau Chwarae - gyda 12 ysgol arall i gael eu hariannu (17 ysgol eisoes wedi'u marcio)
- Datblygu prosiect Chwarae newydd mewn ysgolion mewn partneriaeth â'r Gwasanaeth Ysgolion ac Ysgolion Iach.

**LLESIANT
CENEDLAETHAU'R
DYFODOL:**

**A gwblhawyd Asesiad Effaith
Integredig? Os na, nodwch pam
Na, adroddiad er gwybodaeth yw
hwn.**

Crynodeb:

Hirdymor:

Cadarnhaol: mae'r arolwg chwaraeon ysgol yn darparu data ynghylch tueddiadau ar gyfer y sir o 2013

Integreiddio:

Cadarnhaol: Mae creu Cymunedau Iachach a Gofalgar yn amcan lesiant yn y strategaeth gorfforaethol newydd. Mae codi lefelau gweithgarwch corfforol yn gyfrannydd hanfodol i wella iechyd a lles.

Cydweithio:

Cadarnhaol: mae'r arolwg chwaraeon ysgol yn cydnabod cyfraniad sefydliadau cymunedol i gael ein pobl ifanc yn gorfforol egnïol

Cynnwys:

Cadarnhaol:

Llywiwyd y canfyddiadau hyn gan 2,762 o bobl ifanc o Geredigion

Atal: Cadarnhaol:

gall codi lefelau gweithgarwch corfforol wella iechyd a lles

ARGYMHELLIAD/ARGYMHELLION: Rhannu gwybodaeth a derbyn barn y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Iachach.

RHESWM DROS YR ARGYMHELLIAD/ARGYMHELLION:

Enw Cyswllt: Carwyn Young / Alwyn Davies

Teitl: Rheolwr Corfforaethol Gwasanaeth Canolfannau Lles/Rheolwr Tîm: Gweithgarwch Corfforol a Chwarae

Dyddiad yr Adroddiad: 21.12.2022

Acronymau:

Atodiadau: (A) Tabl yn cymharu data Arolwg ar Chwaraeon Ysgol
(B) Adroddiad Ceredigion: Arolwg ar Chwaraeon Ysgol 2022
(C) Adroddiad Ceredigion: Arolwg ar Chwaraeon Ysgol 2018

Atodiad A Tabl
Cymharu Data Arolwç

Atodiad A Tabl
Cymharu Data Arolwç

Ceredigion 2022 -
Cymraeg.pdf

Ceredigion 2018 -
Cymraeg.pdf